

สารกรมศิลปากร

www.fad.moe.go.th

FINE ARTS DEPARTMENT NEWS ปีที่ ๑๓ เล่มที่ ๑๓๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ISSN 0857-527x

วิรุญจำบัง (กษัตริย์เมืองจารึก องค์ที่ ๒)

สีมอหมึก ๑ หน้า ๒ มือ มงกุฎหางไก่ ใช้ตระบองเป็นอาวุธ
โอรสพญาทูต

สารกรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๙ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๓

สืบทิต

พิธียกพุ่มข้าวบิณฑ์ทอดพระมณฑป	๒
และสมโภชรอยพระพุทธรูปวัดเขาดีสลัก จังหวัดสุพรรณบุรี	
กรมศิลปากรบรรยายเสนอผลงานทางวิชาการโบราณคดี	๓
นิทรรศการ “มรดกแห่งนครวัด”	๓
กรมศิลปากรจัดนิทรรศการและการแสดงศิลปวัฒนธรรม	๔
ของสถานศึกษาในสังกัด ครั้งที่ ๑๖ ณ วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย	
กรมศิลปากรนำศิลปะสู่สถานพินิจ	๕
กรมศิลปากร จัดงาน “๑๐๒ ปี พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ”	๖
“ชิมโฟนี ๑๐๐ ปี ครูมนตรี ตราโมท”	๖
กรมศิลปากรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การวิจัยเอกสาร”	๗
กิจกรรมฉลอง ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ๒๕๔๓-๒๕๔๕	๘

งานกรมศิลป

กรมศิลปากรจัดมหรหรมนั้บ้านไทย ครั้งที่ ๑	๙
โครงการสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติในโอกาส	๑๐
พระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่า	
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	

บทความพิเศษ

ตู้ไทยโบราณ (ตอนที่ ๑)	๑๒
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งโบราณคดีกับธรณีสิ่งแวดล้อม	๑๖
บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑	
ถึง พุทธศตวรรษที่ ๑๘	
ทหารญี่ปุ่นในความทรงจำของชาวขุนยวม (ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒)	๒๕

คอลัมน์พิเศษ

รายชื่อหนังสือสำหรับจำหน่ายของกรมศิลปากร	๒๐

ที่ปรึกษา

นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น
นางกนกพร อรรถาภรณ์
นายอารักษ์ สังหิตกุล
นายวีระ วิจารณ์รัตน์
นางโสมสุตา ลียะวนิช

บรรณาธิการอำนวยการ

นายจุฑาพล สอนเสริม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอารีพร อำนวยกิจเจริญ

กองบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม
นางสาวศรัทธา หอมชื่น
นางสาววรรัตน์ พรหมย้อย
นางรัชณี งามเจริญ
นางสาวกรสวรรค์ มณีवाल
นางสาววันเพ็ญ พรเลิศวิ
นายลักษณ์ กาญจนินทุ
นางสาวณัฐราพร พลประสิทธิ์
นางสาวกุลนรี มีแก้ว
นางสาววันดี วีระ

ฝ่ายภาพและศิลปกรรม

นายสิงห์คม บริสุทธิ์
นายชาญณรงค์ คงโคคา
นางสาวรานิ แจ่มนาม
นางสาวกรอุมา นุดะศรีนทร์

ฝ่ายจัดการ

นางเพียงใจ นุดะศรีนทร์
นายทวีศักดิ์ ห้ามไธสง
นายบัณฑิต ศิริมัย
นางสาวกัญญา ทองบ้านเกาะ
นางสาวน้ำฝน จินชวัน
นางสาวสุดารัตน์ ปะวะภูทะ

จัดทำโดย

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขานุการกรม
กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐, ๒๒๒-๓๕๖๙
โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔

พิมพ์

บริษัท พิรสเกล จำกัด
โทร. ๙๕๔-๓๐๖๐-๒
โทรสาร ๕๘๘-๓๐๗๕

พิธียกฟุ่มข้าวบิณฑ์ยอดพระมณฑป และสมโภชรอยพระพุทธรูปบาท

วัดเขาดีสลัก จังหวัดสุพรรณบุรี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงยกฟุ่มข้าวบิณฑ์ยอดพระมณฑป และสมโภชรอยพระพุทธรูปบาท วัดเขาดีสลัก อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๓ เวลา ๑๓.๓๐ น.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมและคณะอนุกรรมการสิ่งแวดล้อม จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ค้นพบรอยพระพุทธรูปบาทแห่งใหม่ ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาดีสลัก ในวัดเขาดีสลัก ตำบลดอนคา อำเภออู่ทอง มีขนาดกว้าง ๖๖ เซนติเมตร ยาว ๑๕๒ เซนติเมตร จำหลักรูปธรรมจักรและมณฑล ๑๐๘ ประดับอยู่กลางฝ่าพระบาท นักวิชาการประวัติศาสตร์ศิลป์และนักโบราณคดี พิจารณากำหนดอายุศิลปกรรมว่า เป็นรอยพระพุทธรูปบาทที่มีอายุเก่าแก่อีกรอยหนึ่งในบรรดารอยพระพุทธรูปบาทที่มีปรากฏอยู่ในประเทศไทย เป็นศิลปสมัยทวารวดีตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๖-๑๗

พ.ศ. ๒๕๓๗ กรมศิลปากรและจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดเขาดีสลัก

ให้เป็นพุทธสถานที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยพิจารณาก่อสร้างพระมณฑปครอบรอยพระพุทธรูปบาทสัญลักษณ์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็นปูชนียสถานที่สำคัญในพระพุทธศาสนา สร้างวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบให้มีความร่มรื่นงดงาม และสร้างระฆังเฉลิมพระเกียรติเนื่องในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา แขนงไว้บริเวณด้านหน้าวิหาร และเส้นทางเดินขึ้นไปยังนักษัตรพระพุทธรูปบาท จำนวน ๗๒ ใบ งานปรับปรุงพัฒนาวัดเขาดีสลักได้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้งบประมาณดำเนินการ ๓๓,๙๔๐,๐๐๐ บาท

บรรยายเสนอผลงานทางวิชาการโบราณคดี

การประชุมครั้งนี้ประกอบด้วยการเล่นผลงาน
ของสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่
๑-๑๒ เรื่อง “ทุ่งเศรษฐี” โบราณสถานของนักเดินทาง
แหล่งสลักหินทรายในเมืองสิงห์ : ผลการขุดค้นทาง
โบราณคดี ปี พ.ศ. ๒๕๔๓” “อ่างแก้วกับการประปา
สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช” “เมืองเพนียด
จังหวัดจันทบุรี” “การขุดค้นที่ถนนพระร่วง” และ
“ประเพณีการฝังศพที่เมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก
จังหวัดสุโขทัย” “การศึกษาแหล่งฝังศพทหารญี่ปุ่น
สมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๒ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน”

นอกจากนี้ ยังมีการเล่นผลงานของกลุ่มงาน
วิชาการโบราณคดี เรื่อง “เชื่อนโบราณ” และ “การชุค
แต่งโบราณสถานภายในเขตพระราชวังบวรสถานมงคล
(วังหน้า) ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์”

นิทรรศการ “มรดกแห่งนครวัด”

นิทรรศการ “มรดกแห่งนครวัด” เป็นผลงาน
ของศิลปินชาวเยอรมัน ๓ คน จัดแสดงภาพถ่าย รูปพิมพ์
และภาพวาดของนครวัด โดยภาพหลักของงานมี
ความยาว ๑๐ เมตร เป็นภาพถ่ายซึ่งใช้เทคนิคแบบ

นอกจากจะนำเสนอภาพถ่ายแล้วยังมีภาพวาด
ของทอนดา มาเล็ก และภาพพิมพ์ของเอิร์ค ซไมเซอร์
ร่วมแสดงผลงานด้วย

กรมศิลปากรจัดนิทรรศการ

และการแสดงศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษา

ในสังกัด ครั้งที่ ๑๖ ณ วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย

กรมศิลปากรจัดนิทรรศการและการแสดงศิลปวัฒนธรรมของสถานศึกษาในสังกัด ครั้งที่ ๑๖ ระหว่างวันที่ ๑๖-๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

การจัดนิทรรศการและการแสดงศิลปวัฒนธรรมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางการศึกษาค้นคว้า วิจัย ทางด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ช่างศิลป์ และวิจิตรศิลป์ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ตระหนักถึงคุณค่าและมีจิตสำนึกที่ดี เห็นความสำคัญของการฟื้นฟู อนุรักษ์และสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทยในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ และที่สำคัญเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ของสถานศึกษาในสังกัดมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ตลอดจนฝึกทักษะในด้านการสร้างผลงานศิลปะตามสาขาของตนและนำเสนอผู้เกี่ยวข้อง ผู้ชำนาญการ ให้การรับรองเพื่อที่จะเผยแพร่ในโอกาสต่อไป

สถานศึกษาในสังกัดกรมศิลปากรทั่วประเทศที่จะจัดการแสดงผลงานในครั้งนี้ ประกอบด้วยวิทยาลัย

นาฏศิลป์ ๑๒ แห่ง วิทยาลัยช่างศิลป์ ๓ แห่ง และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ซึ่งจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี กิจกรรมที่น่าสนใจ คือ การรำถวาย พระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสฉลองอภิเษกสมรสครบ ๕๐ ปี ผู้แสดงแต่งตัวพระนาง ยืนเครื่อง จำนวน ๕๐ คู่ การแสดงชุดระบำสุโขทัย จำนวน ๙ กลุ่ม ๆ ละ ๙ คน รวม ๘๑ คน ต่อด้วยการบรรเลงโหมโรง การแสดงจากสถานศึกษาในสังกัด กรมศิลปากรทุกสถานศึกษา และการแสดงละคร เรื่อง พระสุธนโนราห์ ตอนพระสุธนเลือกคู่ โดยการแสดง ทั้ง ๒ วันไม่ซ้ำกัน

นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายของที่ระลึก อาหารพื้นเมืองราคาถูก ที่แต่ละสถานศึกษานำมาเอง การแสดงนิทรรศการการจัดการศึกษาของกรมศิลปากร นิทรรศการของดีเมืองสุโขทัย การนำเสนอผลงานการประดิษฐ์ชุดการแสดงใหม่

กรมศิลปากรนำศิลปะสู่สถานพินิจ

กรมศิลปากรจัดโครงการนำศิลปะสู่สถานพินิจ จัดการแสดงนาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์และช่างศิลป์ ณ บ้านเมตตา บ้านกรุณา บ้านมุทิตา และบ้านอุเบกขา ตลอดเดือนสิงหาคม ๒๕๔๓

รัฐบาลได้ทุ่มเททั้งงบประมาณ และบทบาท ต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการได้รับการศึกษา อย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่ก็ยัง ปรากฏว่ามีเด็กและเยาวชนอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถ อยู่ในระบบโรงเรียนได้ทั้งหมด อีกทั้งยังมีเด็กและ เยาวชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องออกจากโรงเรียนก่อน ที่จะจบหลักสูตรในระดับใดระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะด้วย เหตุผลเพราะสภาพทางเศรษฐกิจต่อสังคมของ ครอบครัวไม่เอื้ออำนวยให้ศึกษาต่อ หรือประสบ

ปัญหาในชีวิต ทำให้ไม่สามารถเรียนให้สำเร็จได้ เช่น ดิทยาเสพติดทำผิดกฎหมายอาญาของบ้านเมือง ต้อง เข้าไปอยู่ในสถานพินิจเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องได้รับ การช่วยเหลือในวิถีทางอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ ดำเนินไปตามระบบ เนื่องจากปัญหาเหล่านี้มีความ ละเอียดอ่อน จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งใน ด้านสภาพความเป็นอยู่และสภาพจิตใจ กรมศิลปากร จึงได้จัดทำโครงการนำศิลปะสู่สถานพินิจ โดยเห็นว่า ศิลปวัฒนธรรมจะช่วยหล่อหลอมจิตใจให้เด็กในสถาน พินิจมีความอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง ไม่สร้างความ เดือดร้อนให้กับสังคมและเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ในโอกาสต่อไป

โครงการนำศิลปะสู่สถานพินิจ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ บ้านเมตตา วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ บ้านกรุณา วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ บ้านมุทิตา และวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ บ้านอุเบกขา ประกอบด้วยการแสดงโปงลาง การแสดงละครนอก ชุด “แก้วหน้าม้า” การแสดงดนตรีคอมโบ้ โดย สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ และการสาธิตพร้อมสอน ภาคปฏิบัติงานวาดเขียนและงานปั้น โดยวิทยาลัย ช่างศิลป์

กรมศิลปากร จัดงาน

“๑๐๒ ปี พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ”

กรมศิลปากร กองทุนวิจิตรวาทการ และสมาคมผู้ปกครองและครูวิทยาลัยนาฏศิลป์ ขอเชิญชมการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ เรื่องมหาเทวี บทประพันธ์ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ในงาน “๑๐๒ ปี พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ” ระหว่างวันที่ ๔-๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ โรงละครแห่งชาติ

งาน “๑๐๒ ปี พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ” จัดขึ้นเพื่อเป็นการรำลึกถึงพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ อดีตอธิบดีคนแรกของกรมศิลปากร ประกอบด้วยการจัดนิทรรศการประวัติชีวิตและผลงานของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ และการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ เรื่องมหาเทวี กล่าวถึงความรัก ความสามัคคีของคนในชาติโดยมีพระมหาเทวีเจ้าผู้ครองเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้นได้ทรงพยายามต่อสู้กับเหตุการณ์ทางการเมืองที่ยุ่งยากในการรวมลานนาไทยเข้ากับกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๐๘๑ ถือเป็นความสำคัญช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย นับได้ว่าพระมหาเทวีเป็นผู้ควรยกย่องสรรเสริญ เป็น

วีรสตรีของชาติไทยคนหนึ่ง นำแสดงโดยศุภชัย จันทรสุวรรณ์ ฤดีชนก รพีพันธุ์ ไพฑูรย์ เข้มแข็ง วีรชัย มีป่อทรัพย์ สมศักดิ์ ทัดดี และจุลชาติ อรัณยะนาคร่วมด้วยนักแสดงเกือบ ๓๐๐ คน อำนาจการฝึกซ้อมโดยอาจารย์ปราณี สำราญวงศ์ กำกับการแสดงโดยอาจารย์ประพิศพรรณ ศรีเพ็ญ และอาจารย์นิตยา จามรมาน

ทั้งนี้มีเพลงประกอบละครด้วยทั้งหมด ๙ เพลง บรรเลงโดยดุริยางค์สากล กรมศิลปากร ได้แก่ เลือดไทย ถิ่นไทย นครเชียงใหม่ หอมหวล สู้มิตร โชคมนุษย์ สิ้นสวาท มหาเทวี และแหล่งไทย นอกจากนั้นยังมีการแสดงสลับฉาก โดยปรกรณ์ พรพิสุทธิ์ และขวัญใจ คงถาวร ขับร้องเพลงดวงจันทร์ จากละครเรื่องเลือดสุพรรณ เพลงพทุธบูชา จากเรื่องอานาปานแห่งความเสียสละ และเพลงรักเมืองไทยซึ่งเป็นบทประพันธ์ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการที่ได้รับยกย่องตั้งแตอดีตจนถึงปัจจุบัน

“ซิมโฟนี ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท”

สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร จัดการแสดงเพื่อผู้มีดนตรีการ ประจำเดือนกรกฎาคม ในชุด “ซิมโฟนี ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท” เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ เวลา ๑๙.๐๐ น. ณ โรงละครแห่งชาติ

การแสดง “ซิมโฟนี ๑๐๐ ปี ครุมนตรี ตราโมท” เป็นการนำผลงานด้านดุริยางค์สากลที่ครุมนตรีตราโมทบรมครูทางด้านดนตรีไทยและสากลกรมศิลปากร เคยประพันธ์เนื้อร้อง ทำนองไว้ มาเผยแพร่โดยนำเพลงที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมาขับร้องและบรรเลงในรูปแบบซิมโฟนี เช่น เพลงโหมโรงมหาราช โสมส่องแสง ระบำ

ชาวเขา (อีโก้ - รีซอ) การบรรเลงวงซิมห่ม “ศิษย์บ้านครุมนตรี” มาร่วมบรรเลงเพลงพ่อนดวงดอกไม้ แขนง ขุขัยันต์ลาวแพน ควบคุมการบรรเลงโดยอาจารย์ศิลป์ ตราโมท และการขับร้องเพลง เช่น เพลงมานมมงคล โสมส่องแสง (รัก) รักน้องพร (นำทำนองมาจากเพลงลาวกระทบบไม้) นกเขามะราปี กาหลง ทราญแก้ว ขับร้องโดย ปรกรณ์ พรพิสุทธิ์ ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ วัฒนา โกศินานนท์ วาณี จูทั่งคะ บรรเลงโดยวงดุริยางค์สากล กรมศิลปากร

กรมศิลปากรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การวิจัยเอกสาร”

กรมศิลปากรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาข้าราชการ กรมศิลปากร ด้านภาษา เอกสารและหนังสือ เรื่อง “การวิจัยเอกสาร” ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

บทบาทและภารกิจของกรมศิลปากรที่รับผิดชอบงานด้านภาษา เอกสารและหนังสือ ประกอบด้วยกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และหอสมุดแห่งชาติ โดยมีบุคลากร คือ นักอักษรศาสตร์ นักจดหมายเหตุ และนักภาษาโบราณ ทำหน้าที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจัยงานด้าน

ประวัติศาสตร์ จดหมายเหตุ ภาษา วรรณกรรม และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี เพื่อพัฒนาการทำงานด้านวิชาการของบุคลากรดังกล่าวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น เสริมสร้างทักษะและประสบการณ์ในการเรียนรู้ รวมทั้งสร้างสรรค์งานวิชาการให้มีคุณภาพมากขึ้น กรมศิลปากรจึงพัฒนาเทคนิควิธีการเรียนรู้วิทยาการใหม่ และพัฒนาการทำงานเป็นหมู่คณะระหว่างนักวิชาการต่างสาขา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ทางวิชาการ และมุ่งผลิตผลงานวิชาการที่มีคุณภาพให้กรมศิลปากรและประเทศชาติสืบไป

หัวข้อการบรรยายประกอบด้วย “การวิจัยและการพัฒนางานศิลปวัฒนธรรม” โดย รศ.ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “ความรู้พื้นฐานด้านการวิจัย” โดยนายบุญเจิด ไสภณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ “การวิจัยเชิงคุณภาพ” โดย ร.อ. หญิง ดร.วาสนา อัมเมม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และ “การวิจัยเอกสาร” โดยอาจารย์ละออทอง อัมรินทร์รัตน์ สถาบันราชภัฏพระนคร

กิจกรรมฉลอง ๕๐ ปี

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ๒๕๔๓-๒๕๔๕

๒๕๔๓

- ๑๘ สิงหาคม แอลงข่าว ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ๒๑ สิงหาคม สัมมนา เรื่อง “ระบบการจัดเก็บเอกสารในสำนักงาน” ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ จังหวัดตรัง
- ๓๐ สิงหาคม สัมมนาการอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์ ณ หอภาพยนตร์แห่งชาติ
- ๖-๘ กันยายน มหกรรมหนึ่งบ้าน ณ หอสมุดแห่งชาติ และ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ๘-๒๒ ตุลาคม นิทรรศการใบปิดหนัง มิตร ชัยบัญชา ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ
- พฤศจิกายน นิทรรศการการ์ตูนอวยพร ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

๒๕๔๔

- มกราคม สัมมนา เรื่อง “ความสำคัญของงานจดหมายเหตุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน” ณ จังหวัดเชียงใหม่
- มีนาคม นิทรรศการต้นฉบับการ์ตูนไทย (มกราคม-กุมภาพันธ์) ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- เมษายน สัมมนา เรื่อง “ความสำคัญของงานจดหมายเหตุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน” ณ จังหวัดสงขลา
- พฤษภาคม จดหมายเหตุสัญจร “ตามรอยกรมพระยาดำรงราชานุภาพ” นิทรรศการพระราชพิธีในรัชกาลที่ ๙ (เมษายน-พฤษภาคม)
- มิถุนายน สัมมนา เรื่อง “ความสำคัญของงานจดหมายเหตุที่มีต่อการพัฒนาชุมชน” ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ จังหวัดอุบลราชธานี
- กรกฎาคม วันดำรงราชานุภาพ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ๒๑ กรกฎาคม พิธีเปิดหอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ จังหวัดอุบลราชธานี
- สิงหาคม เปิดห้องท่านจันทร์จิรายุ รัชนี้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติฯ จังหวัดเชียงใหม่
- ๑๘ สิงหาคม นิทรรศการพระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ตุลาคม นิทรรศการแสตมป์ที่ส่งเข้าประกวด ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ๒๗ พฤศจิกายน แจกรางวัลประกวดแสตมป์ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ธันวาคม SARBICA การประชุมหอจดหมายเหตุระหว่างชาติ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ธันวาคม นิทรรศการสมเด็จพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ธันวาคม นิทรรศการ ๖๐ ปี สงครามโลกครั้งที่ ๒ - ญี่ปุ่นบุกไทย ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

๒๕๔๕

- มีนาคม มหกรรมจดหมายเหตุเสียง ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี ๑๐๐ ปี พรานบุรพ์ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- เมษายน สัมมนาวิชาการ “จดหมายเหตุแห่งชาติในทศวรรษหน้า” ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- มิถุนายน งานวันดำรงราชานุภาพ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- กรกฎาคม ๘๐ ปี กองภาพยนตร์เผยแผ่ข่าว กรมรถไฟหลวง ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- สิงหาคม งานท่านจันทร์จิรายุ รัชนี้ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เชียงใหม่
- ๑๘ สิงหาคม ฉลอง ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี
- ๑๘ สิงหาคม พิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ ณ หอภาพยนตร์แห่งชาติ ศาลาฯ จ.นครปฐม ศาลาฯ

นอกจากนี้จะมีการจัดฉายภาพยนตร์รายการพิเศษ เดือนละ ๑ ครั้ง ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

กรมศิลปากรจัดมหกรรมหนังสือบ้านไทย ครั้งที่ ๑

ชุมนุมฉายหนังบ้านเกียรติยศและประกวดหนังบ้าน ๖ หัวข้อคึกคัก
๖-๗ กันยายน ศกนี้

กรมศิลปากร โดยหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งกำลังคึกคักด้วยการจัดฉลอง ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติได้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอด ๒ ปี ข้างหน้านี้ ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๖-๗ กันยายน นี้ คือ **มหกรรมหนังสือบ้าน**

หนังสือบ้าน คือ หนังสือหรือภาพยนตร์ที่ถ่ายเล่นกันในครอบครัว ทำนองเดียวกับการถ่ายรูป นิยมเล่นกันมาตั้งแต่เมื่อเริ่มมีภาพยนตร์เมื่อร้อยปีก่อน เพราะบริษัทที่ผลิตกล้องถ่ายและอุปกรณ์ภาพยนตร์ได้ผลิตอุปกรณ์สำหรับถ่ายทำภาพยนตร์ราคาถูก และกลไกง่าย ๆ เพื่อเป็นของเล่นกันในครัวเรือน

หอภาพยนตร์แห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ จึงจัดกิจกรรมขึ้นเพื่ออนุรักษ์หนังสือบ้านของไทยที่คนไทยเราเคยสร้างกัน มาให้สูญหายไป และส่งเสริมความนิยมเล่นหนังสือบ้านที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เพิ่มพูนคุณค่าในด้านเป็นเอกสารจดหมายเหตุอย่างหนึ่งของชาติ โดยจัดเป็นงานมหกรรมหนังสือบ้านขึ้นระหว่าง ๖-๗ กันยายน นี้

งานมหกรรมหนังสือบ้านจัด ๒ วัน วันแรกประกอบด้วยการเล่นปาฐกถา เรื่อง “ประสบการณ์ของ

ช่างถ่ายภาพยนตร์ส่วนพระองค์” โดยนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง และการจัดฉายหนังสือบ้านเกียรติยศ ของบุคคลสำคัญหลายท่าน เช่น พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ, พลอากาศเอกหะริน หงสกุล, คุณแท้ว ประกาศวุฒิสาร, คุณปยุต เงากระจ่าง, คุณทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ วันที่สอง เป็นรายการประกวดหนังบ้าน ๖ หัวข้อ คือ

๑. หนังสือบ้านถ่ายเล่น
๒. หนังสือบ้านไปเที่ยว
๓. หนังสือบ้านงานพิธี
๔. หนังสือบ้านบันทึกเหตุการณ์
๕. หนังสือบ้านดำเนินเป็นเรื่อง
๖. หนังสือบ้านคลาสสิก

ซึ่งแต่ละหัวข้อผู้ส่งหนังสือบ้านเข้าประกวดจะต้องมานำเสนอ หรืออธิบายด้วยตนเอง เพื่อให้คณะกรรมการตัดสินพิจารณา

มหกรรมหนังสือบ้านครั้งที่ ๑ จัดที่ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ และห้องประชุมหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ทำวาศุกรี

โครงการสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติ ในโอกาสพระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในโอกาสชดสมัยสมมงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมายุได้ ๒๖,๔๖๙ วัน ในวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๓ อันเป็นสมมงคลพระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช สมเด็จพระปฐมบรมปิยการิราช

กรมศิลปากรได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการอำนวยการจัดงานหรือกิจกรรม เนื่องในวโรกาสสำคัญในพุทธศักราช ๒๕๔๓ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้จัดพิมพ์เอกสารที่ระลึกและจดหมายเหตุ พระราชพิธีสมมงคลเท่าพระชนมายุพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ในการนี้กรมศิลปากรเห็นสมควรให้รวบรวมข้อมูลทางวิชาการ เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในการทนุบำรุงบ้านเมือง ซึ่งเป็นความสืบเนื่องในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน จึงได้จัดการสัมมนาทางวิชาการ และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งนักวิชาการ ร่วมกันเสนอข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อนำผลการสัมมนาจัดทำเป็นต้นฉบับ พิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึกในโอกาสสมมมงคลนี้ นอกเหนือจากการจัดพิมพ์เอกสารต้นฉบับมีค่าและหายาก ซึ่งจะได้ดำเนินการไปพร้อมกัน โดยมี

วัตถุประสงค์หลัก ๔ ประการคือ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระราชพิธีสมมงคลพระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและพระราชปณิธานในการทนุบำรุงบ้านเมือง ที่เป็นความสืบเนื่องในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมงานศึกษาค้นคว้าด้านมรดกทางวัฒนธรรมในช่วงสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเพื่อนำข้อมูลจากการสัมมนาการศึกษาเกี่ยวกับการทนุบำรุงบ้านเมืองและการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมในรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลปัจจุบันมาจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

การสัมมนาดังกล่าว จัดขึ้นในระหว่างวันที่ ๒๘-๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๓ ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติท่าราชวรฤทธิ โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวนประมาณ ๑๕๐ คน ประกอบด้วยนักวิชาการสถาบันการศึกษาที่สอนวิชาด้านวัฒนธรรม นักวิชาการหน่วยงานที่ปฏิบัติงานส่งเสริมด้านวัฒนธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สื่อมวลชนด้านการศึกษาและวัฒนธรรม รวมทั้งประชาชนผู้สนใจทั่วไป กิจกรรมในวันแรกประกอบด้วย การอภิปรายในเรื่อง “พระราชปณิธานและ

การสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติ
ในโอกาสพระราชพิธีสมมมงคลพระชนมายุเท่า
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

วันที่ ๒๔-๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ - กรมศิลปากร

มรดกทางวัฒนธรรมสองรัชกาล : ตั้งใจจะอุปถัมภ์
ยกย่องพระพุทธศาสนา” โดยพระราชกวี รองเจ้า
อาวาสวัดราชาธิวาส และนายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์
ดำเนินรายการโดยนางสาวบุหลง ศรีกนก การ
อภิปรายเรื่อง “พระราชปณิธานและมรดกทาง
วัฒนธรรมสองรัชกาล : ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษา
ประชาชนและมนตรี” โดยรองศาสตราจารย์ศรีศักร
วัลลิโภดม และพันเอกอำนาจ ทุกศรีสุข ดำเนิน
รายการโดยนางสาววรุณี ไสธการมย์

ส่วนในวันที่สองเป็นการอภิปรายเรื่อง “วรรณ-
กรรมในรัชกาลที่ ๑ และบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาล
ปัจจุบัน” โดยนาวาอากาศโทหญิงสุมาลี วีระวงศ์ และ
ดร.เสาวณิต วิงวอน ดำเนินรายการโดยนายวัฒน์
บุญจับ ปิดท้ายด้วยการอภิปรายเรื่อง “นาฏดุริยางค-
ศิลป์สองรัชสมัย” พร้อมการสาธิตประกอบจาก
สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร โดยนาย
จาตุรงค์ มন্ত্রীศาสตร์ นายราชมพ โพธิเวช นายศิลป์
ตราโมท และนายจตุพร รัตนวราหะ

ตู้ไทยโบราณ (ตอนที่ ๑)

ตู้ลายทองหรือตู้พระธรรม เป็นตู้ไทยโบราณ คือตู้ที่มีลักษณะเป็นแบบฉบับของไทย ซึ่งคนไทยใช้มาแต่โบราณกาล ลักษณะของตู้อยู่ในทรงสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ ด้านบนสอบและแคบกว่าด้านล่าง ความสูงของตู้อยู่ในระหว่าง ๑๐๐-๒๔๔ เซนติเมตร ด้านกว้างระหว่าง ๘๐-๒๐๐ เซนติเมตร ด้านข้างกว้างระหว่าง ๕๗-๑๘๐ เซนติเมตร

ด้านที่ใช้เปิดและปิดประตูคือด้านหน้า ซึ่งมีบานประตูติดบานพับ จำนวน ๒ บาน แต่ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงราชูปถัมภ์ ทรงดำริให้ช่างทำประตูติดกระฉากทางด้านหลังของตู้ไทย

โบราณบางตู้ เฉพาะตู้ที่ด้านหลังมิได้ตกแต่งด้วยลายทองเพื่อใช้เปิด-ปิดแทนด้านหน้า เป็นการป้องกันมิให้ภาพลายทองตรงบริเวณที่ใช้เปิด-ปิดตู้หมอง ภายในตู้มีชั้นไม้ซึ่งเดิมใช้สำหรับวางคัมภีร์โบราณ โดยเฉลี่ยประมาณ ๓ ชั้น และไม่ตกแต่งลวดลาย ส่วนใหญ่มักจะลงรักแดงทึบ

ขอบตู้ด้านบนประกอบด้วยขอบซึ่งตกแต่งด้วยลายหรือจำหลักลายรูปบัวหงายเหนือขอบตู้ขึ้นไป บางตู้มีเสาหัวเม็ดทรงมนอยู่ทั้ง ๔ มุม

ขอบตู้ด้านล่างอยู่เหนือส่วนที่นิยมตกแต่งเป็นรูปบัวหงาย แต่บางตู้ตกแต่งด้วยลายบัวคว่ำก็มี ได้

ขอบล่างของตุ้ลงมามีขาตุ้ ซึ่งเป็นส่วนที่ใช้เรียกชื่อ ตุ้ไทยโบราณประเภทต่างๆ อาจแบ่งออกได้เป็น ๗ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ ตุ้ขานหมู ขาของตุ้เป็นขาสี่เหลี่ยม ข้างมักตกแต่งเชิงตุ้เป็นรูปปากสิงห์ หรือหูช้าง ตกแต่งลวดลายตามที่เห็นงามหรือไม่ตกแต่งเลยก็มี

ประเภทที่ ๒ ตุ้ขานหมูมีลิ้นชัก เพิ่มส่วนที่เป็นลิ้นชักเข้าไปในประเภทแรกโดยทำเป็นกรอบลิ้นชัก อยู่ใต้ขอบล่างของตุ้ เชิงตุ้ของบางตุ้ตกแต่งเป็นรูปหูช้างหรือปากสิงห์และบางตุ้ไม่ตกแต่งเชิงตุ้เลยก็มี

ประเภทที่ ๓ ตุ้ขานหมูแผด แบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

แบบที่ ๑ สร้างเป็นตุ้ขานหมูแผดติดกัน ๒ ตุ้ มีบานประตูด้านหน้า ๔ บาน และมีอยู่ ๔ ตุ้เท่านั้น แต่ละตุ้สูง ๒๑๖ เซนติเมตร (ตุ้ กท. ๑๒)

แบบที่ ๒ ตุ้ขานหมูแผดสี่ตุ้ โดยแต่ละตุ้ไม่ได้สร้างติดกัน แต่เขียนภาพเล่าเรื่องสืบเนื่องกันคือ ตุ้ที่ ๑ เป็นภาพเมืองอนุราธและเมืองปาตลีบุตร ตุ้ที่ ๒ เป็นภาพพระอรหันต์ ๑,๐๐๐ องค์ ทำตติยสังคายนาท่อโคการามวิหารและภาพเมืองราชคฤห์ ตุ้ที่ ๓ ภาพเรื่องปฐมสังคายนาและพระอรหันต์ ๗๐๐ องค์ ทำตติยสังคายนาที่วาลูการามวิหาร ตุ้ที่ ๔ เป็นภาพเมืองปาตลีบุตรและภาพพระพุทธโฆษาจารย์ไปแปลพระไตรปิฎกในลังกาทวีป และภาพพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ ตุ้แผดแต่ละตุ้มีความสูงตุ้ละ ๒๔๕ เซนติเมตร เป็นตุ้ไทยโบราณที่สูงที่สุดเท่าที่มีปรากฏ (ตุ้ กท. ๗๙)

ประเภทที่ ๔ ตุ้เท้าสิงห์ ขาตุ้ทั้ง ๔ ขา จำหลักเป็นรูปเท้าสิงห์และบางตุ้ข้างได้ประดิษฐ์พิเศษขึ้นไปอีก โดยจำหลักเป็นรูปเท้าสิงห์เหยียบบนลูกแก้ว

ประเภทที่ ๕ ตุ้เท้าสิงห์มีลิ้นชัก เพิ่มส่วนที่เป็นลิ้นชักโดยเจาะกรอบลิ้นชักด้านหน้าเพื่อใส่ตัวลิ้นชัก

ประเภทที่ ๖ ตุ้ฐานสิงห์ทำฐานตุ้เป็นรูปฐานสิงห์ จำหลักลายและประดับตกแต่งด้วยลวดลายที่งดงามยิ่ง

ประเภทที่ ๗ ตุ้เท้าคู่ ขาของตุ้ตอนบนส่วนที่ต่อจากขอบล่างของตุ้จะทำเป็นรูปสี่เหลี่ยม และลบเหลี่ยมนอกตรงมุมตุ้ โดยบากขาตุ้ตอนล่างโค้งคู่เข้าหาพื้นตุ้ขาตุ้ประเภทนี้นิยมทำมากในสมัยรัตนโกสินทร์

การกำหนดอายุสมัยของตุ้ไทยโบราณ

นักปราชญ์ราชบัณฑิต ได้กำหนดอายุสมัยของตุ้ไทยโบราณออกเป็น ๓ สมัย คือ

สมัยอยุธยา

สมัยธนบุรี และ สมัยรัตนโกสินทร์

ส่วนสำคัญในการพิจารณาแบ่งแยกสมัยของศิลปลายไทยที่ใช้ตกแต่งตุ้ก็คือ ความอ่อนช้อยของเส้นนก

ในสมัยอยุธยา ทำตัวนกใหญ่ถึงแม้ว่าจะนิยมทำช่อโต แต่เส้นนกก็มีความคมดูอ่อนช้อยและเคลื่อนไหวมาก เถากนกจะเริ่มจากส่วนโคนของตุ้ก็ได้ ตัวนกแตกเถาะยับเยิบและศิลปินมีอิสระในการออกลาย ไม่มีกฎเกณฑ์เป็นเครื่องบังคับการวางลาย การเขียนภาพเคล้าลายและการออกเถากนก ลักษณะของนกจึงเป็นไปตามจินตนาการของช่าง จังหวะของนกจึงไม่ซ้ำแบบกัน แม้ว่าช่อของนกจะโตแต่มีความละเอียดอ่อนช้อยงดงามมาก เส้นนกอ่อนไหวและพริ้วสะบัดปลายเหมือนต้องกระแสดม การที่ศิลปินในสมัยอยุธยามีอิสระในการเขียนลายและจังหวะของช่อนกไม่อยู่ในกฎเกณฑ์ใดๆ นั้น ไม่มีส่วนทำให้องค์ประกอบของภาพลดความงามลงได้เลย ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้บรมครูศิลปินสามารถแสดงอัจฉริยะของศิลปลายไทยได้สูงยิ่ง ซึ่งการเขียน

ลายรดน้ำหรือภาพลายทองนี้ ได้เจริญสูงสุดในสมัยอยุธยา ในราวพุทธศตวรรษที่ ๒๓

ในสมัยธนบุรี เป็นระยะที่คาบเกี่ยวสืบเนื่องของอิทธิพลช่างฝีมือสมัยอยุธยา ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าบางที่ช่างฝีมือที่เขียนลายรดน้ำในสมัยธนบุรี อาจจะ เป็นช่างฝีมือในสมัยอยุธยาที่มีอายุสืบต่อมา และเป็น ผู้ตกแต่งตู้ไทยโบราณที่สร้างขึ้นในสมัยธนบุรีก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามนี่คือข้อสมมติฐานเท่านั้น มิได้เป็นการ ยืนยันอย่างจริงจัง เพราะฝีมือการเขียนลายไทยใน สมัยกรุงธนบุรีละม้ายคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยา เปลว กนกถึงแม้จะแตกต่างน้อยกว่าสมัยอยุธยา แต่มีความ อ่อนไหวมากกว่าเปลวกนกในสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ นิยมทำเถาของกนกยาว จากขอบล่างของตู้พุ่งเถากนกขึ้นไปจรดหรือเกือบจรด ขอบบนของตู้ ตัวกนกอ้วนสั้นหรือป้อม มีความอ่อน ไหวน้อยลง ช่องว่างระหว่างตัวกนกมีความถี่มาก ทำให้ดูราวกับว่าเส้นกนกอยู่ในกรอบหรือเป็นแผงกนก ซึ่งถูกบังคับให้อยู่ในกรอบ จึงทำให้ดูค่อนข้างจะแข็ง ข้าง และกระด้าง แต่ก็มีความงามที่เป็นลักษณะเฉพาะ ของลายกนกในสมัยรัตนโกสินทร์

ลักษณะการตกแต่งตู้ไทยโบราณ

บรมครูศิลปินทางศิลปไทย มีวิธีการตกแต่งตู้ไทย โบราณหลายรูปแบบ ทำให้เกิดการเรียกประเภทของตู้ ตามลักษณะของการตกแต่งเกิดขึ้น ดังนี้

๑. ตู้ลายรดน้ำ

เนื่องจากศิลปินนิยมตกแต่งตู้ด้วยลวดลายที่เกิด จากการเขียนน้ำยาและปิดทองรดน้ำ ลวดลายหรือ รูปภาพที่ได้จะมีเพียงสีทอง ซึ่งดูเหลืออร่ามบนพื้นรัก สีดำทึบ จึงมีผู้นำกรรมวิธีในการตกแต่งที่เรียกว่า เขียนน้ำยาปิดทองรดน้ำ มาเรียกชื่อตู้สั้น ๆ ว่าตู้ลาย รดน้ำหรือตู้ลายทอง และเนื่องจากคนไทยโบราณนิยม ใช้ตู้ลายรดน้ำเป็นที่เก็บคัมภีร์พระไตรปิฎก จึงนิยม เรียกชื่อตู้อีกอย่างหนึ่งว่า ตู้พระธรรมลายรดน้ำ หรือตู้ พระธรรม

ลวดลายที่นิยมตกแต่งตู้ได้แก่ ลายกนก มีลาย กนกที่สืบเนื่องมาจากโบเทศเรียกว่า กนกโบเทศ ลาย กนกที่ได้รับความนิยมมาจกเปลวเพลิงเรียกว่า กนกเปลว หรือลายกนกที่สืบเนื่องจากต้นข้าว ใบ และรวงข้าว เรียกว่า กนกรวงข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ มีลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่ง ลายกานขด เป็นต้น

พื้นหลังของตู้ลายรดน้ำหรือตู้ลายทองนี้ นิยมเขียนลายกนกเถาเคล้าภาพกล่าวคือ เขียนเถากนกเป็นพื้นหลังเต็มเนื้อที่ของตู้ ภาพที่เขียนเคล้ากนก มีภาพจับของบุคคลตามท้องเรื่องรามเกียรติ์ อาทิ พระรามรบกับทศกัณฐ์ หนุมานรบกับยักษ์ ภาพบุคคลหรือเทวดา นางฟ้า เช่น รามสูรเหาะไล่ตามนางเมขลา ภาพเล่าเรื่องรามเกียรติ์ เช่น กองทัพฝ่ายพลับพลาเขียนภาพพระรามทรงรถเทียมม้า ยกทัพแวดล้อมด้วยเหล่าพลลิง เป็นต้น

ภาพบุคคลยืนโดดเดี่ยวเกือบเต็มพื้นที่ เช่น ภาพเสียวาง (ตู้ อย. ๒๖) ภาพเทวดาประทับยืนบนฐานสิงห์ (ตู้ อย. ๒๗) เป็นต้น

บรมครูศิลปินของไทยมีความสามารถในการเขียนภาพเล่าเรื่องด้วยวิธีการอันชาญฉลาด ในการเขียนภาพบุคคลจำนวนมากมานับเป็นร้อยขึ้นไป บรรจุอยู่ในบริเวณเฉพาะกรอบของตู้ เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพ เช่น ภาพเล่าเรื่องพระเจ้าอุเทน กษัตริย์อุษเชนีแห่งแคว้นอวันตี (กท. ๑๓๔) เป็นต้น ภาพพุทธประวัติ ภาพชาดก และภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา

นอกจากนี้ ช่างยังนิยมเขียนลายพันธุ์พฤกษาลายดอกพุดตานเถา ลายดอกเบญจมาศ (เป็นแบบประดิษฐ์) เขียนเป็นพื้นหลังแทนลายกนกเถา (อย. ๒๗)

๒. ตู้ไม้จำหลัก

จำหลักไม้เป็นลายต่าง ๆ เช่น ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ก้านแย่งดอกลอย ลายดอกพุดตาน ลายประแจจีนดอกไม้ร่วง ลายประแจจีนผีเสื้อ เป็นต้น มีการประดับกระจกสีตกแต่งลายที่ลงทองทึบ กระจกสีที่ใช้มีหลายสี เช่น ขาว แดง น้ำเงิน เขียว เหลือง การประดับกระจกสีนั้น ช่างจะจำหลักให้เป็นรอยลึกลงไป ในเนื้อไม้ เพื่อฝังกระจกลงไป สีของทองคำเปลวและสีสรรของกระจกที่ประดับเน้นสีของกันและกัน ทำให้ดูระยิบระยับงดงามยิ่ง นอกจากนี้ยังมีตู้ไทยโบราณบางตู้จำหลักลายหุ่นสูงเสียดแบบลายของจีน

๓. ตู้ลายก่ำมะลอ

เป็นตู้ที่ตกแต่งด้วยภาพเขียนลายก่ำมะลอ คือ

ภาพที่ระบายด้วยสีหม่น ๆ เพียงไม่กี่สี เช่น สีแดง สีขาว สีเทา สีเหลือง สีเขียว ซึ่งพื้นหลังลงรักดำทึบเป็นส่วนใหญ่ สีของภาพเขียนลายก่ำมะลอดูหม่นกลมกลืนกัน และนิยมปิดทองบนลายก่ำมะลอ ทำให้สีทองขับพื้นดำดูโดดเด่นยิ่งขึ้น

ตู้ลายก่ำมะลอเหล่านี้ ช่างนิยมเขียนเป็นภาพทิวทัศน์ ภาพที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น ภาพปลงอัฐภรณ์ฐาน เป็นต้น บางตู้เขียนภาพจากวรรณคดี และพงศาวดารจีน อย่างไรก็ตามความงามของภาพเขียนลายก่ำมะลอของช่างไทยดูดีน้อยกว่าความงามของศิลปการเขียนลายรดน้ำมากมายนัก ทำให้คุณค่าของศิลปไทยเสื่อมลง

๔. ตู้ทองทึบ

คือ ตู้ที่ตกแต่งด้วยการลงรักปิดทองทึบ ให้ดูเหลืองอร่ามหมดทั้งตู้ โดยไม่ได้เขียนลวดลายตกแต่งใด ๆ ทั้งสิ้น

๕. ตู้กระหนะรักสมุก

คือ ตู้ที่ตกแต่งด้วยลวดลายที่เกิดจากการใช้แบบพิมพ์ ตีลายด้วยรักสมุกแล้วจึงนำแผ่นลายนั้น ๆ ไปประดับตกแต่งตู้

๖. ตู้ประดับมุก

เทคนิคการตกแต่งตู้ไทยโบราณอีกแบบหนึ่งก็คือ การประดับมุก ซึ่งมีทั้งการตกแต่งด้วยมุกล้วน ๆ เป็นภาพศิลปลายไทยและภาพเล่าเรื่อง และการประดับลายด้วยมุกแถมกระจก หรือที่เรียกว่ามุกแถมเบือ อีกด้วยตู้ประดับมุกมีเก็บรักษาไว้ในหอพระมณฑปรัตนาราม

เนื่องจากงานศิลปการประดับมุกเป็นงานที่ช่างต้องมีความชำนาญ มีฝีมือประณีตละเอียดละไม จึงส่งผลให้งานประเภทเครื่องมุกมีความวิจิตรงดงามยิ่ง

๗. ตู้ภาพเขียนสี

เขียนภาพสีตกแต่งตู้ด้วยภาพแบบไทยและแบบจีน เช่น ภาพเทพทวารบาล ภาพนักรบจีน ภาพสัญลักษณ์ ฮก ลก ซิ่ว ลายเลเวน หรือลายเมฆ เป็นต้น

ฉบับหน้าติดตามเรื่องตำแหน่งและลวดลายที่ตกแต่งตู้ไทยโบราณ

การศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างแหล่งโบราณคดีกับธรณีสัณฐาน บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑ ถึง พุทธศตวรรษที่ ๑๘

โดยทั่วไปแล้ว “ปัจจัยทางภูมิศาสตร์” ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นตัวกำหนดแบบแผนการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติจัดได้ว่าเป็น “ปัจจัยทางภูมิศาสตร์” ประการหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกได้เป็นหลายชนิด

ในกรณีเรื่องการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีในกลุ่มแม่น้ำมูลนั้น ยังไม่เคยมีการศึกษาวิเคราะห์หาว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติชนิดใดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดแบบแผนการเลือกทำเลที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ และสมัยต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำมูล

ในกรณีของกลุ่มแม่น้ำมูลนั้นแม้ว่าจะพบหลักฐานการพำนักอาศัยอย่างต่อเนื่องยาวนานหลายสมัย แต่ยังขาดการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งโบราณคดีกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะธรณีสัณฐานในแต่ละยุคสมัยและข้อมูลที่มีก็ยังไม่ชัดเจนพอในการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างธรณีสัณฐานกับแหล่งโบราณคดีประเภทและสมัยต่างๆ ในเขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น และสามารถบอกได้ว่าปัจจัยทางธรณีสัณฐานนั้นมีอิทธิพลกำหนดแบบแผนการเลือกทำเลที่ตั้งของแหล่งโบราณคดี ในลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือมากน้อยเพียงไร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของแหล่งโบราณคดีกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์นั้น ได้กำหนดปัจจัยในการศึกษา ๒ ปัจจัย คือ แบ่งตามลักษณะธรณีสัณฐาน และแบ่งตามหน้าที่ของแหล่ง

ลักษณะธรณีสัณฐาน แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ

ที่ราบลุ่ม

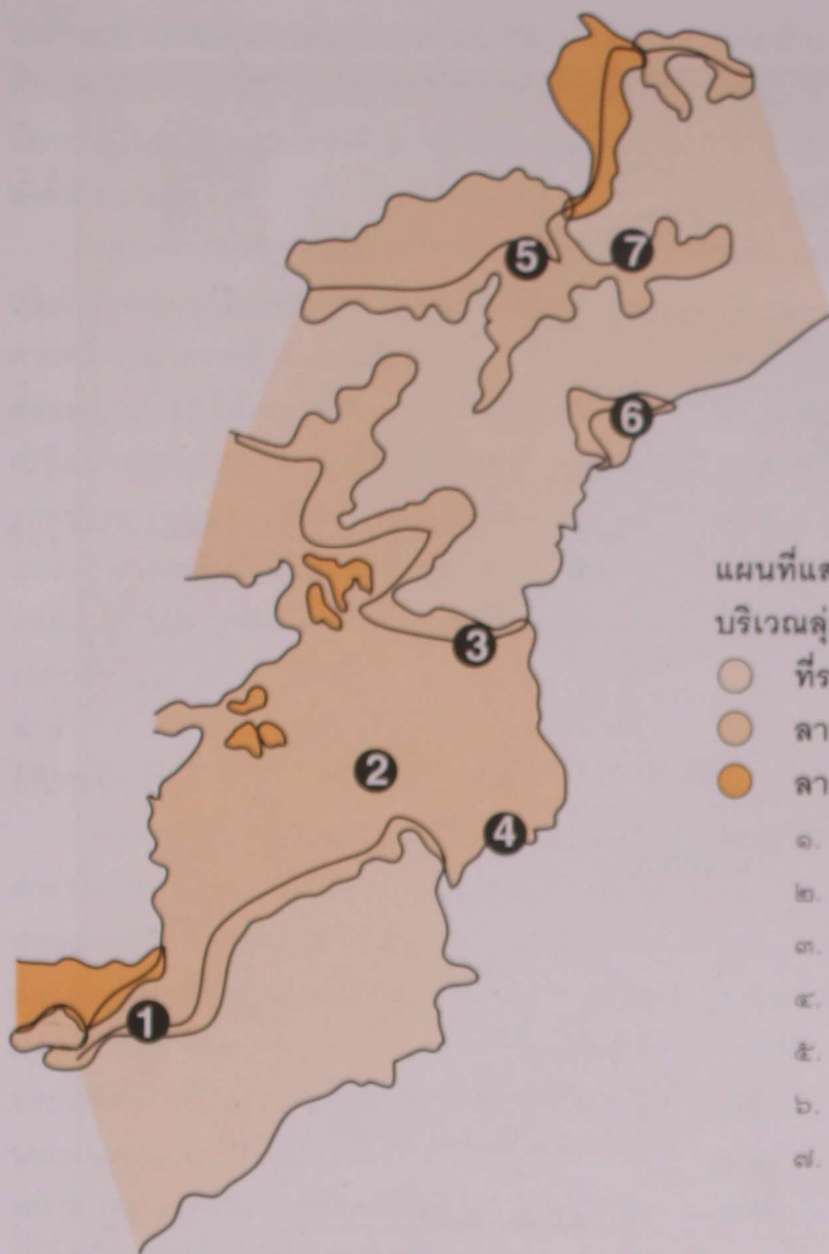
ลานตะพักลำนํ้าระดับต่ำ

ลานตะพักลำนํ้าระดับกลาง

โดยแบ่งชุดดินที่พบบริเวณแหล่งโบราณคดีในรัศมี ๑ กิโลเมตรได้ ๑๙ ชุดดินคือ ดินชุดกุลาร้องไห้ ดินชุดท่าตูม ดินชุดร้อยเอ็ด ดินชุดพิมาย ดินชุดโคราช ดินชุดน้ำพอง ดินชุดโพนพิสัย ดินชุดเพ็ญ ดินชุดพาน ดินชุดเรณู ดินชุดนครพนม ดินชุดเชียงราย ดินชุดเชียงใหม่ ดินชุดสันป่าตอง ดินชุดอุบล ดินชุดร้อยเอ็ด ที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วน ดินชุดร้อยเอ็ดที่เป็นตาง ดินชุดกุลาร้องไห้ที่มีก้อนกรวดในดินล่าง หน่วยสัมพันธ์ของดินชุดโคราชและดินชุดโพนพิสัย

ปัจจัยทางธรณีสัณฐานกับปัจจัยทางชนิดดิน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยปัจจัยทางธรณีสัณฐานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะการตั้งถิ่นฐาน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่และกิจกรรมการดำรงชีวิตของผู้คน ส่วนปัจจัยทางชนิดดินก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากดินในแต่ละชนิดจะให้ธาตุอาหารและมีความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันออกไป อีกทั้งชนิดของดินก็ยังเป็นตัวกำหนดการเจริญเติบโตของพืชพรรณต่างๆ อีกด้วย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของแหล่งโบราณคดีกับปัจจัยทางภูมิศาสตร์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์

แผนที่แสดงธรณีสัณฐานของแหล่งโบราณคดี
บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ

- ที่ราบลุ่ม
- ลานตะพักลำนํ้าระดับต่ำ
- ลานตะพักลำนํ้าระดับกลาง

๑. แหล่งโบราณคดีบ้านโตนด
๒. แหล่งโบราณคดีบ้านลำโรง
๓. แหล่งโบราณคดีบ้านเปาะปอ
๔. แหล่งโบราณคดีบ้านขนายดี
๕. แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท
๖. แหล่งโบราณคดีบ้านสัมฤทธิ์
๗. แหล่งโบราณคดีบ้านสระสีเหลี่ยม

สมัยทวารวดี และ สมัยลพบุรี สรุปว่าแหล่งโบราณคดีส่วนใหญ่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือทั้ง ๓ สมัย จะเลือกตั้งแหล่งบนธรณีสัณฐานที่เหมือนกัน กล่าวคือ แหล่งโบราณคดีส่วนใหญ่จะเลือกตั้งแหล่งบนลานตะพักลำนํ้าระดับต่ำ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงสมัยลพบุรี

พบว่ามียัง ๖ จุดดิน ที่มีการทำกิจกรรมของมนุษย์ปรากฏอยู่ทุกยุคสมัย คือ ดินชุดกุลาห้องให้ ดินชุดร้อยเอ็ด ดินชุดพิมาย ดินชุดโคราช ดินชุดน้ำพอง และดินชุดกุลาห้องให้ที่มีก้อนกรวดในดินล่าง โดยชุดดินทั้ง ๖ จุดดินนี้ อยู่บนลักษณะธรณีสัณฐานต่างๆ ดังนี้ คือ

ดินชุดที่อยู่บนธรณีสัณฐานแบบลานตะพักลำนํ้าระดับต่ำ ได้แก่ ดินชุดกุลาห้องให้ ดินชุดร้อยเอ็ด ดินชุดกุลาห้องให้ที่มีก้อนกรวดในดินล่าง

จากรายงานแผนการใช้ที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมพัฒนาที่ดิน , ๒๕๒๗) ระบุว่า ดินที่เกิดในบริเวณลานตะพักลำนํ้าระดับต่ำ ส่วนใหญ่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย ดินมีการระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว และส่วนใหญ่พื้นที่บริเวณนี้ใช้ทำนา

ดินชุดที่อยู่บนธรณีสัณฐานแบบลานตะพักลำนํ้าระดับกลาง ได้แก่ ดินชุดน้ำพอง และดินชุดโคราช

จากรายงานแผนการใช้ที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมพัฒนาที่ดิน , ๒๕๒๗) ระบุว่า ดินที่เกิดใน

**แผนที่แสดงขอบเขตโดยประมาณของที่ราบสูงโคราช แ่งโคราชและแ่งสกลนคร
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

(ที่มา : ปรีชา กาญจนาคม รายงานการวิจัยการขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคโลหะตอนปลายในจังหวัดนครราชสีมา หน้า ๑๒๒)

บริเวณลานตะพักลำน้ำระดับกลาง มีเนื้อดินเป็นดิน
ร่วนปนทราย ดินร่วนทรายและดินทรายปนดินร่วน
ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดี และส่วนใหญ่
พื้นที่บริเวณนี้ใช้ทำไร่หรือบางแห่งยังคงสภาพเป็นป่า

ดินชุดที่อยู่บนธรณีสัณฐานแบบที่ราบลุ่มมี ๑
ชุดดิน ได้แก่ ดินชุดพิมาย จากรายงานแผนการใช้ที่ดิน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมพัฒนาที่ดิน, ๒๕๒๗)
ระบุว่า ดินชุดนี้จะพบบริเวณใกล้แม่น้ำ ลำห้วยต่าง ๆ
วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นพวกตะกอนลำน้ำใหม่และ
ตะกอนลำน้ำค่อนข้างใหม่ โดยมากพื้นที่ส่วนใหญ่
บริเวณนี้ใช้ทำนา

จากการศึกษารายงานเบื้องต้นการสำรวจแหล่ง

โบราณคดี บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล (กรมศิลปากร, ๒๕๓๕) พบแหล่งโบราณคดีบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือที่มีอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑-พุทธศตวรรษที่ ๑๔ ทั้งสิ้น ๔๗ แหล่ง

การกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีส่วนใหญ่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี และ สมัยลพบุรี จะมีการเลือกตั้งแหล่งบนธรณีสัณฐานที่เหมือนกันและไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างธรณีสัณฐานกับการเลือกตั้งถิ่นฐาน โดยแหล่งโบราณคดีบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ ๔๗ แหล่ง ส่วนใหญ่จะเลือกตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ ๔๐ แหล่ง (คิดเป็น ๘๕.๑%) ลานตะพักลำน้ำระดับกลาง ๖ แหล่ง (คิดเป็น ๑๒.๘%) และบริเวณที่ราบลุ่ม ๑ แหล่ง (คิดเป็น ๒.๑%)

ส่วนการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ บริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ พบว่าในสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีแหล่งโบราณคดี ๓ ประเภท คือ แหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งโลหะกรรม และ แหล่งฝังศพ โดยการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีประเภทต่าง ๆ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ จะไม่มีแบบแผนแน่นอนและซับซ้อนมากในการเลือกตั้งแหล่งตามหน้าที่ โดยแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์นี้ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ

สำหรับการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในสมัยทวารวดี สรุปว่าแหล่งที่อยู่อาศัยพบ ๒ แหล่ง ตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ เช่นเดียวกับแหล่งโบราณคดี ประเภทอยู่อาศัย ส่วนใหญ่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นเพราะปัจจัยทางด้านความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำการเพาะปลูก เป็นตัวกำหนดแบบแผนการเลือกตั้งแหล่งโบราณคดีประเภทที่อยู่อาศัยในสมัยทวารวดี

ส่วนแหล่งศาสนสถานในสมัยทวารวดีพบ ๑ แหล่งตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับกลาง โดยการเลือกตั้งแหล่งโบราณคดีประเภทศาสนสถาน ปัจจัย

ทางด้านความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำการเพาะปลูก อาจไม่สำคัญมาก

ทั้งนี้เพราะแหล่งศาสนสถานโดยมากก็จะมีคนอยู่อาศัยไม่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งโบราณคดีประเภทที่อยู่อาศัยต่างๆ บางที่เป็นเพียงชุมชนเล็กๆ ที่ดูแลศาสนสถานนั้นและสำหรับแหล่งอาหารต่างๆ ก็อาจได้มาจากชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

ส่วนการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในสมัยลพบุรี สรุปว่าแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งศาสนสถาน และ แหล่งผลิตหัตถกรรม ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ โดยการเลือกตั้งแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในสมัยลพบุรี สันนิษฐานว่าคงมีปัจจัยเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำการเพาะปลูก เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดแบบแผนการเลือกตั้งแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในสมัยนี้

สรุปการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีสมัยต่างๆ และประเภทต่างๆ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือ โดยแหล่งโบราณคดีส่วนใหญ่ทั้ง ๓ สมัย จะมีการเลือกตั้งแหล่งบนธรณีสัณฐานที่เหมือนกัน คือเลือกตั้งแหล่งบนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำและจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างธรณีสัณฐานกับการเลือกตั้งถิ่นฐาน

ส่วนการกระจายตัวของแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ในบริเวณลุ่มแม่น้ำมูลตอนเหนือตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยลพบุรี จะไม่มีแบบแผนแน่นอนและซับซ้อนมากนักในการเลือกตั้งแหล่งตามหน้าที่ โดยแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยลพบุรี ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ

รายชื่อหนังสือจำหน่ายของกรมศิลปากร

กรมศิลปากรมีหลายหน่วยงานที่จัดพิมพ์หนังสือทั้งเพื่อการเผยแพร่โดยจัดส่งเป็นอภินันทนาการให้แก่หน่วยงานต่างๆ และเพื่อการจำหน่าย ซึ่งมีหลายท่านที่สนใจสอบถามถึงหนังสือรายการต่างๆ และราคาจำหน่ายไปทางฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์อยู่เสมอ ดังนั้นเพื่อเป็นการรวบรวมรายชื่อหนังสือจำหน่ายและเพื่อให้ท่านผู้อ่านสามารถติดต่อซื้อได้จาก

หน่วยงานผู้จัดพิมพ์ได้โดยตรง จึงขอนำรายชื่อหนังสือและราคาจำหน่ายมารวมพิมพ์ไว้ให้ได้ทราบในวารสารศิลปากรตั้งแต่ฉบับที่ ๙ จนกว่าจะครบทุกหน่วยงาน ทั้งนี้อาจมีบางรายการที่เปลี่ยนแปลงราคาจำหน่ายหรือมีหนังสือที่จัดพิมพ์ใหม่นอกเหนือรายการที่ลงหรือจำหน่ายหมดแล้ว ก็ขอได้โปรดสอบถามไปตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ให้ไว้เพื่อความแน่นอน

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์
โทร. ๒๘๑-๑๑๕๓, ๒๘๑-๐๓๘๒

ชื่อหนังสือ	ราคาจำหน่าย (บาท)
เงินงบประมาณ	
๑. กุมารคำฉันท์	๒๒
๒. ไคลยนิราศพระพิพิธสาลี	๙๐
๓. การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม เรื่อง อิทธิพลกลอนอ่านในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่	๘๕
๔. ตำราว่าด้วยที่เกิดเนาวรัตน์	๖๐
๕. คติธรรมและคำสอนจากวรรณกรรมร้อยกรอง	๔๕
๖. เชียงใหม่ปณณาสวดก ๑ ชุด (๒ เล่ม)	๖๙๐
๗. ตำราแบบธรรมเนียมในราชสำนักครั้งกรุงศรีอยุธยา	๒๕
๘. นามานุกรมแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมในประเทศไทย	๑๐๐
๙. นานาสาระประวัติศาสตร์จากเอกสารต่างประเทศ	๑๘๐
๑๐. สภาพสังคมและวัฒนธรรม จากการเล่นของเด็ก	๕๕
๑๑. นาฏยศาสตร์	๓๒๐
๑๒. นิบาตชาดก เล่ม ๖ - ๑๐	๕๐๐
๑๓. บทละครพูดเรื่อง หนังสือ	๗๕
๑๔. บัว องค์ประกอบประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม	๘๐๐
๑๕. บันทึกสัมพันธภาพระหว่างประเทศสยามกับนานาประเทศ เล่ม ๗	๑๓๐
๑๖. บทดอกสร้อยสวรรค์ครั้งกรุงเก่า	๕๐
๑๗. ปกิณกคดีวิถีไทยในเรื่องบัว	๕๐๐
๑๘. พระราชกรณียานุสรณ	๙๕
๑๙. บทละคร เรื่อง อภัยนุราช	๑๕
๒๐. พระพุทธรูปสำคัญ	๓๖๐
๒๑. ประวัติผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปะ เล่ม ๕	๑๔๐
๒๒. ประวัติและผลงานชาวต่างชาติในประเทศไทย เล่ม ๒	๕๐
๒๓. ประเพณีการไว้จุกและการโกนจุกของเด็กไทย	๖๕
๒๔. ประวัตินักเขียนไทย เล่ม ๓	๔๐
๒๕. ปฐมสมโพธิกถา	๑๘๐

ชื่อหนังสือ	ราคาจำหน่าย (บาท)
๒๖. ประวัติศาสตร์แห่งพระราชอาณาจักรสยาม	๔๕
๒๗. เมืองประเทศราชของสยามในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	๔๐
๒๘. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓	๑๐๐
๒๙. พระแสงราชศัสตราประจำเมือง	๕๐๐
๓๐. ดินแดนแห่งแสงตะวัน	๖๕
๓๑. เกาะเกร็ด วิถีชีวิตชุมชนมอญริมน้ำเจ้าพระยา	๑๓๕
๓๒. รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๑	๔๐
๓๓. รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๓	๒๖๐
๓๔. รวมเรื่องแปลหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ ๔	๑๘๐
๓๕. เรือ : วิถีชีวิตริมแม่น้ำภาคกลาง	๑๔๐
๓๖. พระราชอาณาจักรสยาม ในงานแสดงศิลปหัตถกรรม	๗๕
๓๗. วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม ๑	๒๔๐
๓๘. วรรณกรรมสมัยธนบุรี เล่ม ๑	๑๕๐
๓๙. วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ เล่ม ๔	๓๘๐
๔๐. วรรณกรรมสมัยสุโขทัย	๒๐๐
๔๑. บันทึกสัมพันธ์ภาพระหว่างประเทศกับนานาประเทศ เล่ม ๑๕	๑๔๐
๔๒. สยามและคณะมิชชันนารีฝรั่งเศส	๑๑๐
๔๓. สรุปผลการสัมมนาในระดับชาติ เรื่อง เงาะป่า	๒๔๐
๔๔. สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง วัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ความคล้ายคลึงในวิถีชีวิต	๑๔๕
๔๕. สรุปผลการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง พระราชอาณาจักรไทยในรอบ ๕ ทศวรรษ	๑๕๐
๔๖. อนุสาวรีย์ในประเทศไทย เล่ม ๑	๑,๒๕๐
๔๗. เอกสารเฮนรีเบอร์นี เล่ม ๒ ตอน ๓	๕๐
๔๘. เอกสารเฮนรีเบอร์นี เล่ม ๒ ตอน ๔	๑๑๐
๔๙. จดหมายเหตุเจมส์โลว์	๔๕
๕๐. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ อักษร ก เล่ม ๑	๑๕๐
๕๑. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ อักษร ก เล่ม ๒	๑๔๐
๕๒. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ อักษร ข	๑๓๐
๕๓. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ อักษร จ - ช	๒๔๐
๕๔. อักษรานุกรมประวัติศาสตร์ อักษร ฉ - ด	๓๐๐
๕๕. เอกสารของฮอลันดา สมัยกรุงศรีอยุธยา	๑๔๐
๕๖. ราชสำนักสยามในทศวรรษของหมอมสมิธ	๑๒๐
๕๗. พงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๑	๑๒๐
๕๘. พงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๒	๑๒๕
๕๙. พระราชพงศาวดาร ฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๑ - ๕	๑,๒๕๐
๖๐. แผ่นซีดีรอม ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๑ - ๘	๓๐๐
หนังสือคำภาคหอ	
๑. เงาะป่า	๘๐
๒. บทละครเรื่องระเด่นลันได (คุรุสภา)	๕
๓. บทละครเรื่องเงาะป่าและประชุมโคลงสุภาษิต พระราชนิพนธ์ ร.๕	๓๕
๔. จดหมายเหตุเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ. ๑๑๖	๓๐๐
๕. หลักราชการ (งานศพ)	๑๕

ชื่อหนังสือ	ราคาจำหน่าย (บาท)
๖. บทกลอนกล่อมเด็กและบทปลอบเด็ก	๔๐
๗. สุภาสิตพระร่วง	๑๐
๘. บทเด็กเล่น	๓๐
๙. หลักราชการ (มสธ.)	๒๐
๑๐. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา เล่ม ๑ - ๒	๒๐๐
๑๑. บทละครนอก ๖ เรื่อง พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒	๑๐๐
๑๒. สุภาสิตพระร่วงและสุภาสิตอศิรญาณหัวใจนักรบ	๑๐
๑๓. ระเด่นลันได	๕
๑๔. สัตวาทิธาน	๔๐
๑๕. กาพย์เรื่องพระไชยสุริยา	๒๐
๑๖. มหาชนกชาดก	๒๐
๑๗. ตำนานพระพุทธรูป (พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ)	๑๐
๑๘. นิวัตพระมหานคร โดยวิจิตรอภิภพ พ.ศ. ๒๔๔๕	๓๐
๑๙. บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๑	๘๐
๒๐. ประวัติวัดดุสิตารามวชิราร	๒๐
๒๑. รำพันพิลาปและพระอาการประชวรของกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ	๓๐
๒๒. พระราชพิธีสิบสองเดือน พระราชนิพนธ์ ร.๕	๑๐
๒๓. รำพันพิลาป	๓๐
๒๔. นิทานเทียบสุภาสิต	๖๕
๒๕. กันป่วย พระราชนิพนธ์ ร.๖	๒๐
๒๖. มงคลสูตรคำฉันท์ พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๖	๑๐
๒๗. บทพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๖ ๓ เรื่อง	๑๐๐
๒๘. บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถและอุณรุทร้อยเรื่อง	๑๕
๒๙. พรรณพฤษภา	๔๐
๓๐. โรเมโอและจูเลียต พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๖	๕๐
๓๑. ราชาริราช ตอนศึกฝรั่งมังฆ้อง	๑๕
๓๒. ตั้งเจ้าพระยากรุงรัตนโกสินทร์	๖๐
งานศพ	
๓๓. โคลงสุภาสิตนฤพุมนาการและมงคลสูตรคำฉันท์	๓๐
๓๔. ธรรมาธรรมะสงคราม	๒๐
๓๕. ชุมนุมพระบรมราชาธิบายใน ร.๔ และประชุมพระราชนิพนธ์ใน ร.๔	๖๐
๓๖. สังเกต ราชวัติ ดอกไม้รูปเทียนและประเพณีทำศพ	๓๐
๓๗. เครื่องดนตรีไทยและตำนานการผสมวงมโหรี ปี่พาทย์และเครื่องสาย	๕๐
๓๘. ประเพณีรับราชทูต	๓๐
๓๙. ประเพณีทำบุญ	๒๐
๔๐. พระอภัยมณีคำกลอนของสุนทรภู่และบทดอกสร้อยสุภาสิต	๓๐
๔๑. พระประวัติสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ	๒๐
๔๒. ปกิณกคดีวิถีไทย ในเรื่องบัว	๒๐๐
๔๓. เสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ ๕	๒๐
๔๔. พระบรมราชาธิบายและคาถาดำเนินพระแก้วมรกต	๒๐
๔๕. พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๔ และประวัติวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	๒๐

ทหารญี่ปุ่นในความทรงจำของชาวขุนยวม
(ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒) (ต่อจากปกหลังใน)

เชื่อมต่อกับพม่า และได้วางแผนที่จะสร้างทางรถไฟไปยังพม่า ซึ่งได้สำรวจไว้แล้ว ๔ เส้นทาง นอกจากนั้นยังได้ตัดเส้นทางรถยนต์ขนาดกว้าง ๔ เมตร อีกหลายจุด ในหลายจังหวัด จุดที่สำคัญในส่วนนี้เส้นหนึ่งคือ เส้นทางจากจังหวัดเชียงใหม่เข้าไปจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ปากทางบ้านแม่มาลัย เขตอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอขุนยวม แล้วต่อไปทางบ้านห้วยต้นนุ่น และออกชายแดนพม่าไปต่อกับเมืองตองอูของพม่า ซึ่งเส้นทางนี้เป็นหนึ่งในแปดเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นเคยคิดจะสร้างทางรถไฟตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และในที่สุดกองทัพญี่ปุ่นก็ได้ตัดสินใจไปสร้างที่หนองปลาตุก จังหวัดกาญจนบุรีเป็นระยะทางทั้งสิ้น ๔๑๕ กิโลเมตร

การก่อสร้างทางที่บ้านแม่มาลัย ได้เดินตามเส้นทางชาวบ้านเป็นหลัก แต่มีการสอยกลองตัดเส้นทางให้ตรงและลดความลาดชันของภูเขาบางส่วน จากนั้นได้เกณฑ์ชาวบ้านจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่มาทำทางด้วย ทหารญี่ปุ่นได้กระจายกำลังออกเป็นช่วงๆ ละ ๒-๓ กิโลเมตร ทุกช่วงจะมีนายทหารญี่ปุ่นเป็นหัวหน้า ๑ คน กับผู้ช่วยอีก ๒-๓ คน คอยควบคุมคนงานขุดถนนให้เชื่อมต่อกันตามจุดที่วางไว้เป็นช่วงๆ ตั้งแต่ปากทางแม่มาลัยจนถึงเขตชายแดน

พม่าที่บ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม

เส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นได้สร้างนี้เป็นทางที่ยาวที่สุด และใช้เวลาสร้างนานที่สุด คือ ๔ ปี เพื่อให้เป็นเส้นทางส่งกำลังบำรุงไปสู่แนวหน้าซึ่งอยู่ในพม่า อินเดีย และจีน ขณะเดียวกันกองทัพญี่ปุ่นก็ได้เคลื่อนทัพเข้าพม่าโดยยกพลขึ้นบกที่ วิกตอเรียพอยท์ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๔ และที่ปากน้ำอิระวดี เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๔๘๕ รวมทั้งเคลื่อนทัพเข้าพม่าตามเขตชายแดนไทยอีกหลายจุด จนกระทั่งวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๘๕ กองทัพญี่ปุ่นก็ได้เคลื่อนทัพเข้าไปในอินเดีย และทางใต้ของประเทศจีนเพื่อหวังครอบครองภาคพื้นเอเชียไว้ทั้งหมด

ที่เมืองอิมพาลและโคอิม่าในประเทศอินเดีย ซึ่งอยู่ห่างจากพม่าทางตอนเหนือประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ได้มีการสู้รบอย่างหนักระหว่างกองทัพญี่ปุ่นกับกองทัพฝ่ายพันธมิตร ซึ่งมีอังกฤษ อเมริกา อินเดีย จีน และพม่า ทหารญี่ปุ่นถูกโอบล้อมและถูกตีแตกไม่เป็นขบวนเป็นระยะๆ ทหารที่เจ็บป่วยถูกลำเลียงเข้ามารักษาที่อำเภอขุนยวมตั้งแต่กลางปี ๒๔๘๗ เป็นจำนวนมาก และมากที่สุดตอนที่ญี่ปุ่นใกล้จะยอมแพ้ในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ ทหารญี่ปุ่นจำนวนแสนได้ทะลักเข้ามาในเขตอำเภอขุนยวม ตอนนั้นมีทหารที่บาดเจ็บและล้มตายเป็นจำนวนมาก พวกเขาขาดทั้งอาหารและยารักษาโรค เกิดโรคระบาดเต็มไปหมด ทหารญี่ปุ่นได้เข้ามาอาศัยอยู่ตามหมู่บ้านชาวบ้านทุกหลังคาเรือน เหตุผลหนึ่งที่ทหารญี่ปุ่นเข้ามาในเขตอำเภอขุนยวมเป็นจำนวนมาก ก็เพราะกองทัพญี่ปุ่น

ด้านหน้าอาคารศูนย์วัฒนธรรมสงครามโลกครั้งที่ ๒ มองเห็นอนุสรณ์สถานทางด้านขวามือ

อดีตทหารผ่านศึก Mr. Tomoyoshi และ Mr. Salaya กับลูกญี่ปุ่น ประจำเชียงใหม่และครอบครัว

ถูกปิดล้อมทุกด้าน ทั้งทางบกและทางทะเล ในพม่า ทั้งทางอินเดียและจีน รวมทั้งที่จังหวัดกาญจนบุรี สะพานแม่น้ำแควก็ถูกระเบิด แล้วกองทัพญี่ปุ่นจะหนีไปทางไหนได้?

ลองย้อนกลับไปดูว่า กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ามาทำทางเพื่อส่งกำลังบำรุงจนกระทั่งแพ้สงคราม ใช้เวลาตั้งแต่ปี ๒๔๘๕-๒๔๘๙ ทหารญี่ปุ่นเจ็บปวดขนาดไหน? เกิดอะไรขึ้น? ทิ้งร่องรอยอะไรไว้บ้าง? เหล่าทหารผ่านศึกของญี่ปุ่นทุกคนยังจำได้ดี พวกเขาได้ให้ชื่อเส้นทางนี้ว่า “เส้นทางโคจรกระดูกญี่ปุ่น” คนชุนยวมคนแม่ฮ่องสอน ต่างก็ยังจดจำเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ไม่แพ้ทหารญี่ปุ่น ทั้งสิ่งของที่ทหารญี่ปุ่นได้นำมาใช้ในสงครามก็ถูกทิ้งไว้ให้เราได้ในศูนย์วัฒนธรรมสงครามโลกครั้งที่สอง ที่อำเภอชุนยวม ซึ่งขณะนี้ไม่มีต่ำกว่าหนึ่งพันชิ้น อีกทั้งภาพเหตุการณ์ในสมัยนั้นได้ถูกเก็บไว้ให้เราได้ศึกษาหาความรู้ และเป็นอนุสรณ์สถาน เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจในความโหดร้ายของสงคราม ซึ่งเหตุการณ์อย่างนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นอีกแล้ว”

สิ่งของเครื่องใช้ที่ได้เก็บรวบรวมและจัดแสดงไว้ในศูนย์วัฒนธรรมสงครามโลกครั้งที่สอง อำเภอชุนยวมมีหลายชิ้น เช่น สายโทรเลขและลูกตุ้มเกาะสายโทรเลข ซึ่งเป็นลวดแข็งหุ้มด้วยฉนวนสีเหลือง ส่วนลูกตุ้มเป็นกระเบื้องเคลือบและมีก้านเหล็กทำเป็นเดือยสำหรับฝังกับต้นไม้ เลือทหารที่ด้านในมีอักษรญี่ปุ่น เลือเครื่องแบบทหารที่มีชื่อเจ้าของเลือนติดอยู่

กล่องบรรจุเครื่องมือซ่อมรถยนต์ข้างกล่องและผ้าด้านบนเมื่อเปิดขึ้นดูแล้วจะมีภาษาญี่ปุ่นบอกตารางการซ่อมบำรุงของเครื่องมือการใช้งานสิ่งของที่บรรจุมาในกล่อง เพื่อสะดวกแก่การซ่อมบำรุง กล่องบรรจุเข็มฉีดยาและกระบอกฉีดยา ขนาด ๕ ซี.ซี. กล่องบรรจุเครื่องมือผ่าตัด เครื่องมือดับเพลิงสนาม กล่องยาอันตรายที่มีอักษรญี่ปุ่นเขียนไว้ ทั้งรวมมาจากเครื่องบินที่บ้านเมืองปอน อำเภอชุนยวม ๑ ในจำนวน ๓ อันที่ส่งมาให้โรงพยาบาลวัดม่วยต่อ/หัวเวียง กล่องเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ใช้ในสนามรบ

นอกจากนี้ยังมีผ้าพันหน้าแข็ง ซากรถบรรทุก อาวุธปืนสั้น เหยี่ยวประจำตัวทหาร และขวดยาสีขากษรญี่ปุ่น ซึ่งเป็นยาแก้ปวดท้อง ขวดยานี้มีประจำตัวทุกคน ขวดยาที่พบยังมีเศษยาสีล้มหลงเหลืออยู่ ชุดพบได้ในหลุมฝังศพที่บ้านห้วยโป่งและบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอชุนยวม เมื่อ ๒-๓ ธันวาคม ๒๕๔๑ รวมทั้งพระบรมราชโองการของพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่น ที่ประกาศสงครามเอเชียบูรพา (สงครามโลกครั้งที่ ๒) กับฝ่ายพันธมิตร (อังกฤษและอเมริกา) ปัจจุบันนี้ยังคงมีสิ่งของพวกอุปกรณ์ที่ใช้กับรถยนต์ถูกทิ้งและถูกดินทับถมในป่าลึกห้วยปลาโมง-ห้วยต้นนุ่น อีกจำนวนหลายชิ้นที่ยังไม่มีการสำรวจอย่างจริงจัง

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับที่ศูนย์วัฒนธรรมสงครามโลกครั้งที่สอง หรือพิพิธภัณฑ์อำเภอชุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนแห่งนี้ ก็ได้กลายเป็นสถานที่ที่อดีตทหารผ่านศึกชาวญี่ปุ่นหลายต่อหลายคน เช่น นายฟูจิوارา (นากาเซ) ทาเคชิ ที่ปัจจุบันอายุถึง ๘๑ ปีแล้ว หรือนายโมะโทะโยชิ อิโนะอุเอะ อดีตนายทหารยศร้อยเอก ซึ่งในครั้งนั้นเป็นสัสตพแพทย์พร้อมทั้งครอบครัว ได้เดินทางไปเยี่ยมชม ทำความเคารพอนุสรณ์สถานที่จัดสร้างไว้ด้านหน้า และบริจาคทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินการเกี่ยวกับศูนย์วัฒนธรรมฯ เป็นการรำลึกถึงความหลังเป็นประจำทุกปี ด้วยความสำนึกและผูกพันกับชาวบ้านและท้องถิ่นในอำเภอชุนยวมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทหารญี่ปุ่นในความทรงจำของชาวชุมพลบุรี (ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒)

แผ่นโลหะที่พบในหลุมฝังศพ เป็นแผ่นโลหะประจำตัว จะเป็นตัวเลข Code ระบุเหล่าของทหาร

ขวดยาแก้ปวดท้องมีประจำตัวทหารทุกคน ขุดได้ในหลุมฝังศพในอำเภอยุทธยา บางขวดยังมียาแก้ปวดท้องสีดำ (เป็นผงถ่าน) ทำมาจากกะลามะพร้าว

บรรณาธิการวารสารศิลปากร มีโอกาสได้รับหนังสือเรื่องทหารญี่ปุ่นในความทรงจำของชาวชุมพลบุรี (ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒) เป็นที่ระลึกจาก พ.ต.ท.เชิดชาย ชมธวัช รองผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธรอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงหลักฐานต่างๆ จากสงครามที่สำรวจพบและได้นำมาเก็บรักษาไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมสงครามโลกครั้งที่สอง อำเภอชุมพลบุรี บรรณาธิการ

เห็นว่าบางส่วนของหนังสือเล่มนี้น่าสนใจ และที่สำคัญคือแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของชาวอำเภอชุมพลบุรีที่จะเก็บรวบรวมและจัดแสดงเนื่องจากไม่ต้องการให้ประวัติศาสตร์เรื่องนี้เลือนหายไปกับกาลเวลา ซึ่งนับว่าเป็นเจตนารมย์ที่น่าสนับสนุน หากทุกชุมชนสามารถเก็บรวบรวมความเป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นไว้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์ในการสืบค้นและการศึกษาข้อมูลเรื่องราวในอดีตได้เป็นอย่างดี จึงขออนุญาตผู้เขียน นำบางบทตอนมาถ่ายทอดให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบ ดังนี้

“เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ หลังจากที่กองทัพบกไทยได้ยกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่ตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ แล้ว กองทัพบกไทยก็ได้เข้าควบคุมตามจุดที่สำคัญๆ

ในต้นปี ๒๔๘๕ กองทัพที่ ๑๕ ส่วนหนึ่งได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่สำรวจเส้นทางของทุกจังหวัดที่

พระบรมราชโองการของพระเจ้าจักรพรรดิญี่ปุ่น เหตุผลที่ประกาศสงครามมหาเอเชียบูรพา (สงครามโลกครั้งที่ ๒) กับฝ่ายพันธมิตร

ทับหลัง นารายณ์บรรทมสินธุ์

พบที่ปราสาทกุสุมแดง จังหวัดบุรีรัมย์

อายุราวปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ต้นพุทธศตวรรษที่ ๑๘

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร